mu, kaip rodo iki XVII a. vidurio datuojami Klaipėdos planai, miestiečiai kūrėsi arčiau dabartinės Tiltų gatvės, o prie gynybinių pylimų XVII a. pradžioje dar buvo daržai ar sodai.

Ateityje atliekant Grįžgatvio gatvėje žemės judinimo darbus, archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių galima tikėtis tik į ŠV nuo iškastos trasos. Gal ten pavyktų užfiksuoti aiškią sluoksnių stratigrafiją bei buvusios gatvės ŠV ribą. Pagal inžinerinių tinklų suvestinį planą, Grįžgatvio gatvėje nuo iškastos trasos į PR pusę kultūriniai sluoksniai yra negrįžtamai suardyti požeminių komunikacijų.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN KLAIPĖDA AT GRĮŽGATVIO STREET

The archaeological survey was carried out in the digging site for rainwater drain 78 m long. Remnants of a street, planked and logged at the end of the 16th century – the beginning of the 17th century, were found.

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, AUŠROS VARTŲ G. Nr. 12

Tauras POŠKA

2001 m. gegužės–rugsėjo mėn. atlikti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Aušros vartų g. Nr. 12, buvusio Basųjų Karmelitų vienuolyno teritorijoje.

Pagal istorinius duomenis žinoma, kad Basųjų Karmelitų vienuolynas pastatytas 1621–1624 m., prieš tai nugriovus visus šioje vietoje stovėjusius pastatus. Vienuolyno pastatai beveik nepakitę išliko iki šių dienų.

Archeologiniai tyrinėjimai vykdyti vienuolyno komplekso rekonstrukcijos metu. Tyrinėjimai atlikti tiesiamų inžinerinių komunikacijų trasų ir šulinių vietose. Tirta teritorija sąlyginai suskirstyta į septynis kiemus.

Kiemas I – tai vidinis vienuolyno kiemas. Kadangi žemės darbai vienuolyno teritorijoje pradėti dar prieš užsakant archeologinius tyrinėjimus, čia nedalyvaujant archeologui, iškasti ir įrengti trys 2x2 m dydžio, 4 m gylio šuliniai. Vėliau iškastos keturios trasų atkarpos. Šiose vietose vertingas kultūrinis sluoksnis nesurastas, nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai XX a. suardyti iki 0,9 m gylio. Aptikta pavienių buitinės keramikos fragmentų, datuotų XVII–XIX a.

Kiemas II – tai teritorija P vienuolyno dalyje, kur šiuo metu yra parkas. Čia, būsimų šulinių vietose, iškasti trys 2x1,5 m dydžio šurfai. Visuose šurfuose įžemis–smėlis surastas 0,9–1 m gylyje. Datuojamo kultūrinio sluoksnio horizontas nesurastas, archeologijos radinių neaptikta.

Kiemas III – tai teritorija PR vienuolyno pusėje. Čia kastos lietaus kanalizacijos vietoje datuotinas kultūrinio sluoksnio horizontas nesurastas, archeologijos radinių neaptikta.

Centrinėje kiemo dalyje statomo šulinio vietoje, 0,6–1 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus surastas akmenų–plytų mūro, rišto kalkių skiediniu, fragmentas. Atkasta 2x1,4 m dydžio mūro dalis. Sienos apačia surasta 2,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Sienos storis – 1,4 m. Nustatyta, kad sienos viršutinė dalis stipriai apardyta, greičiausiai ji buvusi atkasta jau po II Pasaulinio karo, tiesiant komunikacijas. Mūro fragmentas datuotas XVI a. Manoma, jog tai – Vilniaus miesto gynybinės sienos dalis. Kultūrinio sluoksnio horizontai šioje vietoje XX a. suardyti iki 1,8 m gylio. Giliau surastas 0,2 m storio juodos žemės sluoksnis, kuriame aptikta XVI a. buitinės keramikos fragmentų. Giliau buvo šlapio šlyno sluoksnis, įžemis nepasiektas.

Kieme IV iškastos dvi trasų atkarpos. Trasos, einančios nuo R vienuolyno korpuso į R pusę, vietoje kultūrinio sluoksnio horizontai XX a. antrojoje pusėje suardyti iki 1 m gylio. Surastos kelios XVII a. datuotinos keramikos šukės.

Kita atkarpa iškasta PR–ŠV kryptimi. Čia aptiktas 1,5x2x1,2 m dydžio mūrinės sienos su laiptų fragmentu dalis. Siena datuota XIX a. pabaiga – XX a. pradžia. Tam, kad nesuardytų sienos, buvo pakoreguotas komunikacijų projektas. Sienos aplinkoje aptikta XX a. statybinių šiukšlių, nesuardytų kultūrinio sluoksnio horizontų nerasta.

ŠV trasos dalyje, 1 m gylyje, aptiktas dar vienos sienos, buvusios skersai trasos, fragmentas. Siekiant nustatyti jos datavimą ir būklę, ištirtas 2x3 m dydžio plotas. Atkastas 1,2x2 m dydžio, tvarkingo plytų mūro, rištų kalkių skiediniu, fragmentas. Architektai tyrėjai jį datavo XVI a. pabaiga. Manoma, kad tai – pastato, stovėjusio prieš vienuolyno statybą, siena. Jos aplinkoje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki 1,2 m gylio. Viršutinį sluoksnį sudarė gausios statybinės griuvenos su moliu. Jame surasta XVII–XX a. buitinės keramikos fragmentų. Giliau buvo 0,8–0,9 m storio šviesiai pilkos žemės sluoksnis su griuvenomis ir kalkėmis. Šiame sluoksnyje aptikta XVI–XVII a. datuotinų archeologinių radinių. Kadangi giliau nekasta, įžemis nepasiektas. Tiesiant trasą buvo nutarta sienos fragmentą pragręžti.

Kiemas V – tai teritorija R vienuolyno pusėje. Čia ištirtas 7x3 m dydžio plotas (pl. 4). Nustatyta, kad šioje vietoje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki 1,4 m gylio. 1,4 m gylyje atidengtas molio su griuvenomis sluoksnis, kuriame surasta XVII a. datuotinų buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentų. 1,6 m gylyje buvo tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XVI–XVII a. archeologiniais radiniais. 2 m gylyje aptiktas įžemis – smėlis. V ploto dalyje surastas 0,3x0,4 m dydžio, 0,1–0,2 m storio juodos žemės sluoksnis, kuriame apikta XV a. datuotinos buitinės keramikos fragmentų. Centrinėje ploto dalyje, 1,3 m gylyje atkastas 2x1,7 m dydžio plytų akmenų mūro, rišto kalkių skiediniu, fragmentas. Atkasta siena buvo *L* raidės formos. Nustatytas sienos storis – 2 m. Mūras datuotas XVI a. pabaiga. Tai pastato, stovėjusio prieš pastatant vienuolyną, siena.

Kiemas VI – teritorija ŠR vienuolyno pusėje. Čia iškasta viena trasos atkarpa. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki 1,4–1,8 m gylio XX a. pab. tiesiant inžinerines komunikacijas. Š trasos pusėje, 1,6 m gylyje atidengtas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su gausiomis

griuvenomis, kuriame surasta XVII–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių. Spėjama, jog sluoksnis supiltas dirbtinai lyginant vienuolyno teritoriją.

Vienas šurfas iškastas ŠR kiemo dalyje. Kasta iki 2,3 m gylio. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti XX a. iki 1 m gylio. Giliau buvo 0,7–1 m storio pilkos žemės, permaišytos su griuvenomis ir moliu, sluoksnis. Jame aptikta XVI–XVIII a. datuotinų archeologinių radinių. Įžemis – smėlis, surastas 1,9–2 m gylyje.

Kiemas VII – teritorija Š vienuolyno pusėje, į Š nuo Šv. Teresės bažnyčios. Čia iškasta trasos atkarpa. Nustatyta, kad viršutinis 1,1 m storio sluoksnis susidaręs XX a. 1,1 m gylyje atidengtas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su gausiomis griuvenomis, kuriame surasta XVII–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių. Spėjama, jog sluoksnis supiltas dirbtinai lyginant vienuolyno teritoriją.

Į Š nuo įėjimo į Šv. Teresės bažnyčią, statomo šulinio vietoje nukasus supiltinį smėlio sluoksnį, atidengtas akmenų grindinys, datuotinas XX a. pr. 0,7 m gylyje, P šurfo sienelėje, atidengtas akmenų, rištų kalkių skiediniu, fragmentas. Mūras tvarkingai sumūrytas, gerai išlikęs, jo storis –0,7–0,9 m. Nustatyta, kad tai yra Šv. Teresės bažnyčios laidojimo rūsio Š sienos fragmentas. Mūras datuotas XVII a. Po akmenų grindiniu buvo 0,7–1,5 m storio tamsiai pilkos žemės su stambiais akmenimis sluoksnis. Jame aptikta XVII–XVIII a. datuotinų archeologinių radinių. Įžemis – smėlis, atkastas 1,7–2,3 m gylyje.

P vienuolyno pusėje, šalia gynybinės Vilniaus miesto sienos iškastas 2x1,5x2 m dydžio plotas. Ploto paviršiuje buvo 1 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, datuotas XX a. Giliau buvo 0,8–1 m storio, tamsiai rudo smėlio supiltinis sluoksnis. Jame aptikta keletas XVII–XVIII a. datuotinų keramikos fragmentų. Įžemis pasiektas 2 m gylyje.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATIONS IN VILNIUS AT AUŠROS VARTŲ STREET 12

In the territory of the former monastery of the Barefooted Carmelites the investigations were carried out in the installation site of engineering communications and wells. The horizon datable to the 17th–18th centuries, as well as a fragment of the cultural layer of the 16th century 0.25 m thick was fixed.

During investigations fragments of the defensive wall of the Vilnius town, as well as of stone buildings existing before construction of the monastery complex were found. They are datable to the 2nd half of the 16th century.